

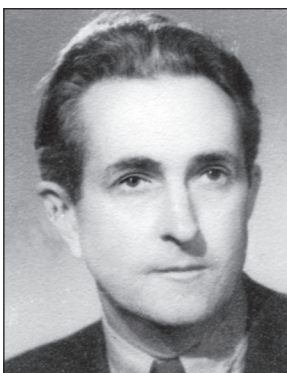
110 éve született, és 30 éve hunyt el prof. dr. Regőczy Emil, lapunk alapító főszerkesztője

Nagyon megörültem és megtisztelve éreztem magam, amikor dr. Riegler Péter, lapunk főszerkesztője felkért ennek a visszaemlékezésnek a megírására. Dr. Regőczy Emil neve ugyanis összeforrt a XX. századi magyar Állami Földmérés történetével és az országos háromszögelési hálózat munkálataival. Csupán felsorolni is nehéz lenne mindazt, amit Regőczy tett a magyar geodéziáért és a geodézia publikációjáért (30 év alatt több mint 100 tanulmánya jelent meg). A továbbiakban röviden végig vezetem a Kedves Olvasót ezen a rendkívül gazdag életúton.

Regőczy Emil pontosan a századforduló évében, 1900. október 20-án, Székesfehérváron látta meg a napvilágot. Eredeti családneve Exner volt, de a névmagyarosítási kampány¹ idején Regőczire változtatta. Polgári családból származott. Nagypapa körorvos, apja Exner Győző, magyar–német szakos gimnáziumi tanár volt. Három gyermeke közül Emil volt a legidősebb. Elemi iskolai tanulmányait (1906–1910) és gimnáziumi tanulmányait (1910–1918) Győrben végezte azért, mert időközben az apját a Győri Főreál gimnáziumba helyezték. 1911-ben apját szélütés érte és munkaképtelen lett. Ettől az időponttól kezdve – 1945-ben bekövetkezett haláláig – a család nehéz anyagi körülmények között élt [9].

Regőczy Emil a világháború miatt 1918-ban előrehozott érettségi vizsgát tett és március 15-én bevonult katonának. A három hónapi alaki kiképzés után tiszti iskolába küldték. Frontszolgálatra már nem küldték, mivel időközben a Monarchia összeomlott (1918. november 30.), és Emilt december 15-én leszerelték. Késve ugyan, de felvették a Műegyetemre. Tanulmányait – anyagi gondjai miatt –

¹ A 30-as években, legfelsőbb szinten szorgalmazták, hogy az állami tisztviselők idegen hangzású nevüket magyarosítsák.

Regőczy Emil 40 éves

többször meg kellett szakítania. 1919-ben néhány hónapig a győri tűzoltóságon dolgozott, majd 1922-ben faipari gépmunkásként kereste meg a tanulásra valót. 1921-ben besorozták az egyetemi zászlóaljba, ahol részt vett a Bicske melletti csatában, IV. Károly király második (és egyben utolsó) visszatérésének meghiúsításában. Helytállásáért a „Nemzetvédelmi Kereszt”-tel tüntették ki.

A viszontagságok ellenére 1924-ben kitűnő minősítésű, gépészmérnöki oklevelet szerzett [4], [9], [6].

Regőczy Emil 1924 decemberében felvételt nyert az Állami Földmérés 18. sz. Győri Földmérési Felügyelőségére, mint segédmérnök. Több szempontból is szerencséje volt. Friss diplomával azonnal álláshoz jutott, noha a Trianon utáni nehéz gazdasági helyzetben igen nagy volt a munkanélküliség.² Elhelyezkedésében segítségére volt az a tény, hogy családja baráti viszonyban állt a Felügyelőség vezérkarával [6].

Regőczy Emil Rusz Kornél atyai irányítása mellett kezdett el dolgozni. A következő években részletes, kataszteri felmérési munkákat végzett a Felügyelőség területéhez tartozó községekben, majd elkészítette – az akkori előírások szerint – próbaszelvényét. A vizsgáló a munkát jó minőségűnek találta. 1928-ban kitűnő eredménnyel letette a földmérőmérnöki szakvizsgát. Szorgalmas és megbízható munkájára felfigyel Szilágyi Béla miniszteri tanácsos, az Állami Földmérés akkori főnöke, és 1928-ban a Háromszögelő Hivatal kötelékébe vezényelte. Ez akkoriban nagy megtiszteltetést jelentett, mert ide csak a legkiválóbb mérnököket vették fel. Az áthelyezéskor mérnökké léptették elő³ [4], [6], [9].

² A munkanélküliek számát jelentősen gyarapította az a kb. félmillió magyar menekült, akik az elszakított országrészekből érkeztek, és akiknek munkát alig, csak vagonlakást tudott a kormány biztosítani.

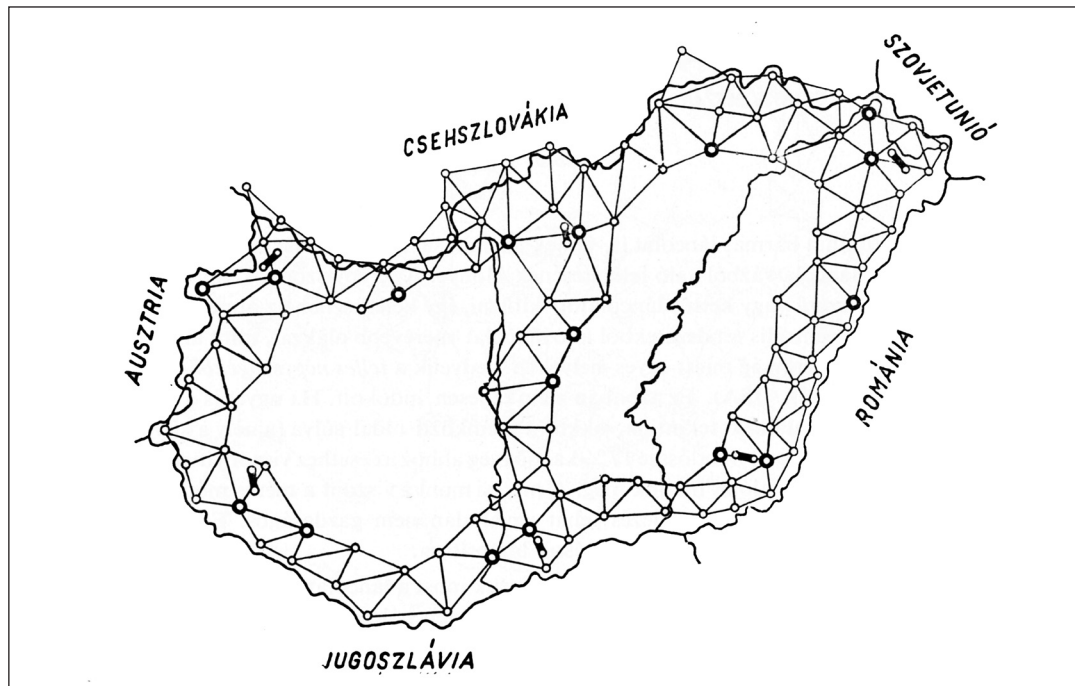
³ Kicsit furcsának hangzik, hogy egy diplomás mérnököt mérnökké léptettek elő, de ez a címzetes előléptetés rangot, és fizetési osztályba történő besorolást jelentett.

Regőczy Emil 14 évig (1928–1942) szolgált a Háromszögélő Hivatalban. Kezdetben idősebb kollégák mellé osztották be, ahol megismerkedett a IV. rendű háromszögelés munkálataival. 1930-ban kitűnő eredménnyel tette le a háromszögélő-mérnöki szakvizsgát. Közben megnősült, feleségül vette Vlaszaty Margit tisztviselőnőt. Házasságukból két gyermek született: Ervin (1930) és Andrea (1936). A téli hónapokban, amikor szünetelt a helyszíni munka, rendszeres továbbképzést tartottak a mérnökök számára. Regőczy Papp Gyulától sajátította el a felsőrendű háromszögelés mérési és számítási módszereit, valamint a gúlaépítés elméletét és gyakorlatát. 1934-ben az országos felsőrendű szintezéshez osztották be. 1936-ban – már főmérnöki rangban – átvette az új, országos, felsőrendű háromszögelési hálózat munkálatainak irányítását. Feladatához tartozott a magyarországi alapvonal-mérések ügyeinek intézése is [4], [6], [9].

Tátray István műszaki főtanácsos 1937-ben megbízta Regőczyt egy összehasonlító

alpvonal létesítésével. Sikerült is találnia megfelelő helyet: egy Gödöllő melletti elhagyott vasúti bevágást. A szükséges előkészületek után 1938-ban az alpvonal megépült. Invádróttal való végigmérésében és a drótok komparálásában a Potsdami Geodéziai Intézet tudományos munkatársai voltak segítségükre. A mérés és számítás 1940-ben történt. A vonal hossza $863,979016 \text{ m} \pm 0,309 \text{ mm}$, megbízhatósága $1/2\ 880\ 000$, amely kiváló minőségűnek mondható. A munkát Regőczy Emil doktori értekezésében dolgozta fel, és 1941-ben a Műegyetemen nyilvános vitában védte meg diszertációját [6], [8].

Regőczy Emil 1940. május 1-jén behívták két hónapos katonai szolgálatra a Honvéd Térképészeti Intézet kötelékébe, 1941. január 1-jén pedig hadnagyi rendfokozatot kapott. A pénzügyminiszter 1942 tavaszán műszaki tanácsossá léptette elő (VII. fizetési osztály) és berendelte szolgálattételre a IX/b főosztályba. Ő lett az egyik központi felügyelő. Hozzá tartozott a győri, a pécsi, a kolozsvári és a munkácsi

A magyar felsőrendű háromszögelés láncolatkeret, amelynek kitéltése Regőczy Emil javaslata szerint történt, és amelyért 1953-ban Kossuth-díjat kapott

Földmérési Felügyelőség. Feladata abból állt, hogy nyáron a helyszíni munkákat, télen pedig az irodai feldolgozást kellett ellenőriznie. Arra törekedett, hogy a kataszteri felmérések mindenhol egységes elvek szerint készüljenek. A munka természeténél fogva, két éven át sokat kellett utaznia. A frontharcok közeledtével, 1944 novemberében írásbeli utasítást kaptak a minisztériumi munkatársak, hogy családostul távozzanak nyugatra. Regőczy a parancsnak nem tett eleget, mert idős, beteg szüleit nem akarta itt hagyni [9].

Regőczy Emilt 1945. január 2-án, budai lakásának óvóhelyéről szovjet katonák, mint civilt előállították, és „málenkij robotra” vitték. Három év múlva, 1947. december 4-én térhetett csak haza a Szovjetunióból. 1948 januárjában szolgálatételre jelentkezett a Pénzügyminisztériumban. A főosztály vezetője Hazay István, egykori háromszögöl kollégája, nagy örömmel fogadta. Központi felügyeletét kiegészítették a Háromszögöl Hivatallal. Ezen kívül hozzá tartozott még a magyar–csehszlovák határrevíziós munka is. Mivel Oltay Károly professzor által szerkesztett „Geodéziai Közlöny” időközben megszűnt, ezért a IX/b főosztály „Az Állami Földmérés Közleményei” címen saját szaklapot indított, amelynek alapítója (és 30 éven át főszerkesztője) Regőczy Emil volt [5], [6], [9].

1950 januárjában átszervezték az Állami Földmérést. 83 év után kikerült a Pénzügyminisztérium hatásköréből és állományából megalakult az önálló Országos Földméréstani Intézet (OFI), amelynek első elnöke Váhl Miklós szintén háromszögöl mérnök volt. Regőczy Emilt kinevezték az OFI felsőgeodéziai osztályának vezetőjévé. A szaklap nevét emiatt „Földméréstani Közlemények”-re változtatták. Mivel a II. világháború során – a két világháború között létesített – felsőrendű háromszögölési hálózat összes mérési és számítási munkarészei elpusztultak, ezért a hiányt gyorsan és lehetőleg

takarékosan pótolni kellett. Regőczy ötlete volt, hogy a nagyból a kicsi felé haladó elvet meg kellene fordítani. Ebből a megfontolásból született 1952-ben a „harmadrendű háromszögölési hálózatból levezetett elsőrendű hálózat” elmélete, melyet Hazay és Tárczy-Hornoch professzorok is támogattak. Ugyanebben az évben az Akadémián rendezett geodéziai kongresszuson Regőczy Emil is ismertette elgondolását, amely szakmai körökben általános tetszést aratott.

70 éves Regőczy Emil

Újításáért Regőczyt 1953-ban a Kossuth-díj III. fokozatával tüntették ki. Az ún. takarékos felsőrendű háromszögölést alkalmazták a magyarországi kitöltő hálózatban, és külföldön is nagy elismerést szerzett a magyar geodéták számára [3], [4], [6].

1952. július 1-ével ismét átszervezték a magyar Állami Földmérést. Az OFI-t kettéválasztották. Egyik részéből megalakult az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal (ÁFTH). Itt folyt a szakmai irányítás, a geodéziai vállalatok, MEFI-k ellenőrzése, utasítások kidolgozása.

Az operatív munka pedig átkerült az újonnan alakult Geodéziai és Kartográfiai Intézetbe (GKI). Ennek az intézetnek lett az igazgatója Regőczy Emil, akit Népköztársasági érdeméremmel tüntettek ki 1952-ben.

1953-ban egy szovjet „tanácsadó”, Viktor Szlobodcsikov érkezett az ÁFTH-ba. Ő erősen vállalati gondolkozású ember volt, ellenezte a hivatali körülmények között végzett geodéziai szolgálatot. Javaslatára 1954-ben (4 év alatt immár harmadszor) az Állami Földmérést átszervezték. A GKI-t ketté választották. Egyik részéből (a Városmérési iroda bevonásával) alakult meg 1954. december 1-én a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalat Homoródi Lajos vezetésével. A második részéből pedig a Kartográfiai Vállalat jött létre, Regőczy Emil pedig az ÁFTH Műszaki Főosztályának lett a vezetője. Szaklapunk 1954-ben „Geodézia és Kartográfia” nevet vette fel [3], [5], [6].

1956. április 20-án megalakult a Geodéziai és Kartográfiai (tudományos) Egyesület (GKE), melynek egyik alelnökévé (társelnökké) Regőczy Emilt választották. Ugyanebben az évben ünnepelte a magyar Állami Földmérés fennállásának 100., míg az osztrák Állami Földmérés fennállásának 150. évfordulóját. A bécsi ünnepségeken júniusban a magyar szakterületet Regőczy Emil, Raum Frigyes és Váhl Miklós képviselte. Szeptemberben az Akadémián rendezték meg – a jubileum alkalmával – a 3. Budapesti Nemzetközi Geodéziai kongresszust.⁴ Ezen nagyszerű tudományos előadást tartott Regőczy Emil. Ő ekkor már tagja volt az MTA Geodéziai Bizottságnak és az IUGG magyar nemzeti bizottságnak is [3], [4], [5], [6].

Regőczy Emil 1957-től, nyugállományba menetelig az ÁFTH tudományos főmunkatársa volt. (Mivel a leváltott Váhl Miklós elnök mellett 1957-ben kiállt, ezért mozdították el a helyéről.) Visszavonulása (1960) alkalmával megkapta a Lázár-deák emlékérmét. 1965-ben címzetes egyetemi tanárnak nevezték ki. 70. születésnapján a kormány a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki. 1974-ben – mérnöki munkásságának 50. évfordulóján – a Műegyetem arany oklevéllel jutalmazta. 75. születésnapján neki ítelték a Fasching Antal emléklakettet. Nyugalomba vonulása után még 20 éven át szerkeszthette a Geodézia és Kartográfia folyóiratot. Irodája a FÖMI-ben volt, amikor csak tehetett idejét ott töltötte, szinte az utolsó percig dolgozott.

Rövid betegeskedés után, 1980. március 27-én hunyt el Budapesten. Hamvasztás után búcsúztatása április 23-án volt a Farkasréti Temetőben. Búcsúbeszédet mondott a MÉM-OFTH részéről dr. Joó István, a GKE-részéről

⁴ Az első geodéziai kongresszust 1906-ban Eötvös Lóránd szervezte meg, a másodikat 1952-ben az ÁFTH. Mindkettő helyszíne a Tudományos Akadémia volt.

dr. Homoródi Lajos. Utolsó útjára elkísérték családtagjai, barátai, tanítványai, munkatársai és tisztelői [3].

Befejezésül idézek abból az interjúból, amelyet Regőczy lapunknak 75. születésnapja alkalmával adott: „... Szerencsés embernek érzem magamat azért, hogy ... pazarlóan bánt velem a sors, nagyon sok derék emberrel ismertetett meg. Hálás szeretettel gondolok valamennyiükre. Különös terveim már nincsenek, de nagyon örülnék, ha még néhány évig szerkeszthetném a Geodézia és Kartográfiát. E tevékenység révén mind a fiatalsággal, mind az idősebbekkel ... közvetlen kapcsolatban maradhatnék.” A sors kegyes volt hozzá, megajándékozta még további öt évvel, 30 éven át szerkeszthette lapunkat mindannyiunk okulására és örömére. Biztos vagyok benne, hogy cselekedeteit és arcvonásait a jövő generációi is megőrzik [6].

Születésének 110. évfordulója alkalmával emlékezzünk most mi is tisztelettel és nagyrabecsüléssel Regőczy Emilre, a magyar Állami Földmérés kiemelkedő alakjára.

Dr. Székely Domokos

Irodalom

- Raum F.*: Magyar földmérők életrajzi adatai. (Geodézia ZRT. Bp. 1996)
- Joó I.*: Emlékezés Regőczy Emilre. (GK. 2001/2)
- Joó I.-Homoródi L.*: Búcsúzás Regőczy Emilről, lapunk főszerkesztőjétől. (Nekrológ) GK. 1980/2.
- Raum F.*: Regőczy Emil 70. éves (GK. 1970/5)
- Raum F.*: Regőczy Emil 75. éves (GK 1975/5)
- Székely A.-Füri K.*: Beszélgetés Regőczy Emillel. (GK 1976/2)
- Riegler P.* (szerk.): 60 éves a Geod és Kart. (2009. Különszám.)
- Regőczy E.*: Összehasonlító alapvonal létesítése Magyarországon. (Doktori értekezés, BME 1941.)
- Regőczy E.*: Önéletrajz. HM irattár, Bp. 1951)